International Journal of Applied Research 2021; 7(5): 398-402

ISSN Print: 2394-7500
ISSN Online: 2394-5869
Impact Factor: 8.4
IJAR 2021; 7(5): 398-402
www.allresearchjournal.com
Received: 09-03-2021
Accepted: 19-04-2021

ಡಾ.ವೆಂಕಟೇಶ.ಟಿ.ಎಸ್.
ತಘಾಗರೆ, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕು,
ರಾಮನಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

Corresponding Author:
ಡಾ.ವೆಂಕಟೇಶ.ಟಿ.ಎಸ್.
ತಘಾಗರೆ, ಚನ್ನಪಟ್ಟಣ ತಾಲ್ಲೂಕು,
ರಾಮನಗರ, ಕರ್ನಾಟಕ, ಭಾರತ

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಹಾಗೂ ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಆಧುನಿಕ ಪರಿಕಲ್ಪನ

ಡಾ.ವೆಂಕಟೇಶ.ಟಿ.ಎಸ್.

ಪೀಠಿಕೆ
ಸಮಾಜದ ವಿಕಾಸದೊಂದಿಗೆ ಮಾನವ ವಿಕಾಸ, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಸಂಸ್ಕೃತಿ ವಿಕಾಸವೂ ನಡೆಯುತ್ತಾ ಬಂದಿದೆ. ಅಲೆಮಾರಿಯಾದ ಮಾನವ ಒಂದೆಡೆ ನೆಲೆನಿಂತು ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ದುಡಿಯತೊಡಗಿದ. ಪರಸ್ಪರ ಒಗ್ಗೂಡಿ ಬಾಳಬೇಕಿದ್ದ ಹಾದಿ ಮರೆತು ಸ್ವಾರ್ಥಿಯಾದ. ತನ್ನ ದುಡಿತದ ಗಳಿಕೆಯನ್ನು ನಾಳೆಗಾಗಿ ಕೂಡಿಡುವುದಲ್ಲದೆ, ಅದನ್ನು ವಂಶದಿಂದ ವಂಶಕ್ಕೆ ವರ್ಗಾಯಿಸುವುದನ್ನು ಕಲಿತ ಪರಿಣಾಮ, ದುಡಿಮೆ ಹಾಗೂ ಗಳಿಕೆಯ ಮೂಲಗಳೇ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಾನವನನ್ನು ವಿಭಜಿಸಿದವು. ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಜೀವಿಸಿದ್ದ ಮಾನವ ನಾಗರೀಕನಾದಂತೆಲ್ಲ ಪರಸ್ಪರ ಸಾಮಾಜಿಕ ತರತಮಗಳಿಂದ ತನ್ನ ಸುತ್ತಲು ಮೇಲು-ಕೀಳು ಎಂಬ ಹಲವಾರು ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟುಹಾಕಿದನು. ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಭಾರತದ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗೂ ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಸಾಮಾಜಿಕ, ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸ ಬೇಕಾಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿ ಈ ಪ್ರಬಂಧದಲ್ಲಿ ಭಾರತಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಹಾಗು ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಅವಲೋಕಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ
ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅವಿಭಕ್ತ ಕುಟುಂಬ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಗ್ರಾಮೀಣ ಜೀವನ ಪದ್ಧತಿ ಇವು ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲಭೂತ ಸ್ತಂಭಗಳಾಗಿವೆ. ಈ ಮೂರು ಅಂಶಗಳು ಪರಸ್ಪರ ಪೂರಕ ಸಂಬಂಧ ಹೊಂದಿದ್ದು ಒಂದನ್ನು ಉಳಿದು ಮತ್ತೊಂದು ನೆಲೆ ನಿಲ್ಲಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಜಾತಿಯು ಭಾರತದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಕಂಡುಬರುವ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಾಗೂ ವಿಚಿತ್ರ ಪದ್ಧತಿಯಾಗಿದೆ. ಜಾತಿ ಎಂಬ ಪದವು ಇಂಗ್ಲೀಷನ ಕಾಸ್ಟ್ (ಅಚಿಣಜ)ನಿಂದ ಬಂದಿದ್ದು. ಈ ಕಾಸ್ಟ್ ಸ್ಪ್ಯಾನಿಷ್ ಮತ್ತು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ಮೂಲದ 'ಕಾಸ್ಟಾ' (ಅಚಿಣಚಿ)ದಿಂದ ಬಂದಿದೆ. ಕಾಸ್ಟಾ ಎಂದರೆ ಜನಾಂಗ ಅಥವಾ ಬುಡಕಟ್ಟು (ಖಚಿಛಿಜ) 'ಉತ್ಪತ್ತಿಯ ತಳಿ' (ಃಡಿಜಜಜ) ಎಂದರ್ಥ. ಇದು ಸಂಸ್ಕೃತ ಮೂಲದ 'ಜಾ' (ಹುಟ್ಟು) ನಿಷ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೇ ಹೋಲುತ್ತದೆ.
ಕಾಸ್ಟಾ ಎಂಬ ಪದವನ್ನು ಮೊದಲ ಬಾರಿಗೆ ಪೋರ್ಚುಗೀಸರು ಬಳಸಿದರು. ಆ ಪ್ರಕಾರ 'ಕಾಸ್ಟಾ' ಎಂದರೆ ಜಾತಿ. ಈ ಜಾತಿಯು ಕುಟುಂಬದ 'ರಕ್ತ ಪರಿಶುದ್ಧತೆ'ಯನ್ನು (ಕಣಡಿಣಥಿ ಠಜಿ ಛಟಠಠಜ) ಕಾಪಿಡಲು ಸ್ಥಾಪಿತವಾದ ಒಂದು ಸಾಂಸ್ಥಿಕ ರಚನೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾಸ್ಟ್ ಎಂಬ ಇಂಗ್ಲಿಷ್ ಶಬ್ದವು ೧೭ನೇ ಶತಮಾನದಿಂದ ಈಚೆಗೆ ಬೆಳಕಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದು, ಇದಕ್ಕೆ ಭಾರತೀಯ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನವೇ ಜಗತ್ತಿನ ಇತರೆಡೆಗಳಲ್ಲೂ ಹೆಚ್ಚು ಸಮಂಜಸವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಂತೆ ಜಾತಿಗಳು ಅನುವಂಶೀಯ ಸ್ವರೂಪದ ವರ್ಗಗಳಿದ್ದಂತೆ (ಊಜಡಿಜಜುಣಚಿಡಿಥಿ ಛಿಟಛಿ) ಇವು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯತೆಯನ್ನು ಕಾಯ್ದುಕೊಳ್ಳುವ ಯತ್ನದಲ್ಲಿರುತ್ತವೆ. ಜಾತಿಯು ವರ್ಣದ ಗರ್ಭದಿಂದ ಉದಿಸಿತೆಂದು ಹೇಳುವ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತವಾಗಿ ನಿರ್ಮಾಣಗೊಂಡವೆಂಬ ವೃತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಾಂತ, ಭಿನ್ನ ಜನಾಂಗೀಯತೆಯಿಂದ ರೂಪತಳೆದುದೆಂದು ಹೇಳುವ ಜನಾಂಗೀಯ ಸಿದ್ಧಾಂತ- ಹೀಗೆ ಜಾತಿ ಉಗಮದ ಹಲವು ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಕಾಣಬಹುದಾಗಿದೆ. ಇವುಗಳನ್ನು ಆಧುನಿಕ ವಿದ್ವಾಂಸರು ವಿಭಿನ್ನ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿರುವುದನ್ನು ಕಾಣುತ್ತೇವೆ.

ಜಾತಿ ಕುರಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಗಳು
ಎಸ್.ವಿ. ಕೇತಕರ ಪ್ರಕಾರ 'ಜಾತಿಯು ಒಂದು ಸಮೂಹವಾಗಿದ್ದು; ಎರಡು ಗುಣ-ಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ. (ಅ) ಸದಸ್ಯನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸದಸ್ಯತನವಿರುವುದು ಮತ್ತು ಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟಿದವರೆಲ್ಲರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರ್ಪಡೆಯಾಗುವರು (ಆ) ಸಮೂಹದ ಹೊರಗಡೆಯಿಂದ ವಿವಾಹವಾಗದಂತೆ ಸದಸ್ಯರು ಕಠೋರವಾದ ಸಾಮಾಜಿಕ ನಿಯಮಗಳಿಂದ ನಿರ್ಬಂಧಿತರಾಗಿರುವರು.

ಎಸ್.ಸಿ.ದುಬೆಯವರ ಪ್ರಕಾರ "ಜಾತಿ ಎಂಬುದನ್ನು, ಸಂಸ್ಕಾರ ಸಂಬಂಧವಾದ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾದ ವೃತ್ತಿಯೊಂದಿಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಳಬಾಂಧವ್ಯ ವಿವಾಹದ ಸಮುದಾಯವೆಂಬುದಾಗಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವುದೇ ಸಮಂಜಸವೆನ್ನಿಸುವುದು."

ಡಿ.ಎನ್.ಮಜುಂದಾರ ಮತ್ತು ಟಿ ಎನ್ ಮದನರವರ ಪ್ರಕಾರ "ಜಾತಿಯು ಒಂದು ನಿರ್ಬಂಧಿತ ಸಮೂಹವಾಗಿದೆ."

ಹೆಚ್.ಕೂಲೇಯವರ ಪ್ರಕಾರ "ವರ್ಗವು ಸ್ವಲ್ಪಮಟ್ಟಿಗೆ ಕಟ್ಟುನಿಟ್ಟಾಗಿ ಅನುವಂಶೀಯವಾದರೆ ಅದನ್ನು ನಾವು ಜಾತಿ ಎಂದು ಕರೆಯಬಹುದು."

ಎ.ಡಬ್ಲ್ಯೂ. ಗ್ರೀನ್‌ರವರ ಪ್ರಕಾರ "ಜಾತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ತರವಿನ್ಯಾಸದ ಒಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದ್ದು, ಇದರಲ್ಲಿ ಅಂತಸ್ತುಗಳ ಏಣಿ-ಶ್ರೇಣಿಗಳಲ್ಲಿ ಲಂಬ ಚಲನೆಯು ತಾತ್ವಿಕವಾಗಿದೆಯಾದರೂ ಸಂಭವಿಸದೆಯೂ ಇರಬಹುದು."

ಮೆಕೈವರ ಮತ್ತು ಪೇಜ್‌ಪ್ರಕಾರ "ಜನರ ಸ್ಥಾನವು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಮೊದಲೇ ನಿರ್ಣಯವಾಗಿದ್ದು ಅವರು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಅವರ ಜೀವನದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳು ಇಂತಹವೆಂದು ತೀರ್ಮಾನವಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭರವಸೆಯೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವರ್ಗವು ಜಾತಿಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಾಳುತ್ತದೆ."

ಫ್ರಾನ್ಸ್‌ನ ವಿದ್ವಾಂಸ ಸೆನಾರ್ಟ್‌ಪ್ರಕಾರ "ಜಾತಿಯೆಂಬುದೊಂದು ಮುಚ್ಚಿಹೋದ ಕಾರ್ಪೋರೇಷನ್... ಕೆಲವು ಸಂಪ್ರದಾಯಗಳನ್ನು ಆಯುಧಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಇದು ಸಮುದಾಯಕ್ಕಿಂತ ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಾರವೇ ಪರಮವೆಂಬುದನ್ನು ಸಮುದಾಯದ ಮನದಾಳದಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಾ, ಶಾಸ್ತ್ರಾಧಿಕಾರದಿಂದ ಕೆಲವು ದಂಡನೆಯನ್ನೂ ವಿಧಿಸುತ್ತಾ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಂತಿಮವಾಗಿ ಯಾರಿಂದಲೂ ರದ್ದುಗೊಳಿಸಲಾಗದ ಬಹಿಷ್ಕಾರದ ಶಿಕ್ಷೆ ವಿಧಿಸುವ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕೂಡ ಆ ಜಾತಿಯ ನಡುವಿನ ಆಂತರಿಕ ಸಮಿತಿ ಹೊಂದಿರುತ್ತದೆ."

ನೆಸ್‌ಫೀಲ್ಡ್ ಪ್ರಕಾರ "ಜಾತಿ ಎಂಬುದೊಂದು ವರ್ಗದ ಒಂದು ಗುಂಪಾಗಿದ್ದು, ಅದು ಅನ್ಯ ಗುಂಪಿನೊಡನೆ ಯಾವ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂತರ ಜಾತೀಯ ಮದುವೆಗಳು ಊಟೋಪಚಾರಗಳು, ಕೊನೆಗೆ ನೀರು ಕುಡಿಯುವುದು ಕೂಡ ಅವರವರ ಜಾತಿಗಳ ನಡುವೆ ಮಾತ್ರವಾಗಿರುತ್ತದೆ"

ಸರ್. ಎಚ್. ರೈಸ್ಲೆರವರ ಪ್ರಕಾರ "ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಜಾತಿ ಎಂಬುದು ಕೆಲವು ಕುಟುಂಬಗಳ ಸಮೂಹ ಅಥವಾ ಗುಂಪಾಗಿದ್ದು ಆ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ಬರುವವರ ಹೆಸರುಗಳು ಕೂಡ ಒಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಕಸುಬನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆ ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಜಾತಿಯೂ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನನ್ನು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯ ಮೂಲಪುರುಷ ಎಂಬುದಾಗಿ ತಿಳಿಯುತ್ತವೆ. ಆ ಪುರಾಣದ ವ್ಯಕ್ತಿ ಮಾಡಿರಬಹುದಾದ ವೃತ್ತಿಯನ್ನೇ ಆ ಜಾತಿಯೂ ಅನುಸರಿಸುತ್ತಾ, ಆ ಒಂದೇ ಪ್ರಕಾರದ ಜಾತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಅನ್ಯ ಯಾವುದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಂತಿಮ ತೀರ್ಪು ಕೊಡುವ ಅಧಿಕೃತ ವ್ಯಕ್ತಿ ಆ ಪುರಾಣ ಪುರುಷ ಎಂಬುದಾಗಿ ಆ ಜಾತಿ ತನ್ನ ಜಾತಿಯ ಪುರಾಣ ಪುರುಷನನ್ನು ಗೌರವಿಸುತ್ತದೆ."

ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮತ್ತು ವರ್ಣದ ನಡುವಿನ ಅಂತರ ಸಾಕಷ್ಟಿದೆ. 'ವರ್ಣ' ಎನ್ನುವ ಸಂಸ್ಕೃತ ಶಬ್ದದ ಅರ್ಥ 'ಬಣ್ಣ'. ಆದರೆ ನಮ್ಮ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಲಿತವಿರುವಂತೆ 'ವರ್ಣ' ಮೈಬಣ್ಣವನ್ನು ಸಂಕೇತಿಸುವುದರ ಬದಲು ಕರ್ಮದ ಬಣ್ಣವನ್ನು, ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. 'ವರ್ಣ' ಎಂದರೆ 'ಆಯ್ಕೆಮಾಡು' ಎಂದು ಅರ್ಥವಿದೆ. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬಾತನು ಅನುಸರಿಸುವ ಅಥವಾ ಆಯ್ಕೆಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಕರ್ಮ(ಕೆಲಸ)ವನ್ನು ಇದು ಸೂಚಿಸುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾಗಿ ವರ್ಣ, ಗುಣ, ಕರ್ಮ ಆಧಾರಿತವಾದರೆ, ಜಾತಿಯೂ ಹುಟ್ಟನ್ನು ಆಧರಿಸಿದ್ದಾಗಿದೆ. ವರ್ಣವು ನಾಲ್ಕು ಎಂದು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಗೊಳಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಾತಿಗಳು ಅನಂತವಾಗಿವೆ. ವರ್ಣವು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮುಕ್ತ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿತ್ತು. ಆದರೆ ಜಾತಿಯು ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ವರ್ಣವು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣವೆನಿಸಿದರೆ, ಜಾತಿಯು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗೀಕರಣವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಂದು ವೈದಿಕ ಅವೈದಿಕರೆನ್ನದೆ ಎಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಜಾತಿ ಕಟ್ಟಳೆಗೆ ಭದ್ರವಾಗಿ ಅಂಟಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಋಗ್ವೇದ ಕಾಲದಲ್ಲಿದ್ದ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಉತ್ತರ ವೇದಕಾಲದಲ್ಲಿ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಟ್ಟಿತ್ತು. ಇದು ಮುಂದುವರೆದು ವಿಭಿನ್ನ ರಾಜಮನೆತನಗಳ ಆಳ್ವಿಕೆಯ ಅವಧಿಯಲ್ಲಿ, ವಿಭಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ಹೊಂದಿ ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಅನ್ಯಧರ್ಮೀಯರ ಆಕ್ರಮಣ, ದೇಶೀಯ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಜಟಿಲಗೊಳಿಸಿದವು. ಸಾಮಾಜಿಕ-ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆ, ತಾರತಮ್ಯದ ವಿಭಿನ್ನ ಮಾದರಿಗಳನ್ನು ಇತರೆ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದರೂ ಭಾರತೀಯ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯೆಂಬುದು ಬೇರೆಡೆ ಇಲ್ಲ. ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವಂತೆ "ಹಿಂದೂ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ದೈವ ನಿರ್ಮಿತವಾದದ್ದು ಎಂಬುದು ಹಿಂದೂಗಳ ನಂಬಿಕೆ ಈ ದೈವ ನಿರ್ಮಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಮುಖ್ಯ ಅಂಶಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯದು, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವರ್ಣಗಳಿರುತ್ತದೆ ಎಂಬುದಾದರೆ, ಎರಡನೆಯದು, ಈ ವರ್ಗಗಳ ಸ್ಥಾನಮಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆ ಇರುತ್ತದೆ. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಉಚ್ಚ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸಿದರೆ ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ಸ್ಥಾನವಾದರೆ ಇನ್ನು ಮೂರನೆಯದಾಗಿ. ಈ ವರ್ಗಗಳ ಕಸುಬು ಕೂಡಾ ನಿಗದಿಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದಲ್ಲದೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಕಲಿಯುವವರು ಮತ್ತು ಕಲಿಸುವವರು, ಕ್ಷತ್ರಿಯರು ಹೋರಾಡುವವರು, ವೈಶ್ಯರು ವ್ಯಾಪಾರಿಗಳು, ಈ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳ ವರ್ಗಗಳ ಸೇವೆ ಶೂದ್ರರ ಪಾಲಿಗೆ. ಇದು ಹಿಂದೂ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆ, ಇದೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮದ ಆತ್ಮ, ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೊಂದೇ ಹಿಂದೂ ಧರ್ಮವನ್ನು ಇತರ ಧರ್ಮಗಳಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿಸುತ್ತದೆ"

ಮುಂದುವರಿದು, ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರರು ಹೇಳುವಂತೆ 'ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯ ತಾಯಿಬೇರಾದ ಧರ್ಮವನ್ನು ದಮನ ಮಾಡದ ಹೊರತು ಜಾತಿವಿನಾಶ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದು; ಧರ್ಮವು ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ನಿರ್ವಹಿಸುವ ಪಾತ್ರವೂ ಅಮೂರ್ತವಾದರೆ, ಜಾತಿಯ ನೆಲೆಯು ನೇರವಾಗಿ ಮೂರ್ತ ಸ್ವರೂಪದ್ದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಜನಸಮುದಾಯದ ಗುಣಲಕ್ಷಣ ಹಾಗೂ ಸಂಸ್ಕೃತಿಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳನ್ನು ಜಾತಿಯ ಗುರುತುಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸುವಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಚಹರೆಗಳಲ್ಲಿ ಗುರುತಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಜಾತಿಯ ಕಟ್ಟಡ ಇನ್ನೂ ಭದ್ರವಾಗಿ ಉಳಿದುಕೊಂಡು

ಬಂದಿದೆ. ವರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ತನ್ನ ಸಮರ್ಥನೆಗಾಗಿ ವೃತ್ತಿ, ಗುಣ ಸ್ವಭಾವಗಳು ಕರ್ಮಾನುಸಾರವೆಂದು ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸಲು ಬೌದ್ಧಿಕ ಹಾಗೂ ಸಂಕಥನಾತ್ಮಕವಾದ ಪುರಾಣಗಳನ್ನು, ಸ್ಮೃತಿಗಳನ್ನು ಹಾಗೂ ಮಹಾಕಾವ್ಯಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾಯಿತು. ಮುಂದುವರಿದು ತಮ್ಮ ಮೂಲ ಕಸುಬುಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆ ಜಾತಿಪದ್ಧತಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದಿತು. ಸಮುದಾಯಗಳ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿ, ವೃತ್ತಿ ಆಧಾರಿತ ಕಸುಬುಗಳು ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಬಂದವು. ಮುಂದೆ ಅವು ಕುಲಕಸುಬುಗಳಾಗಿ, ಕುಲ–ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮೇಲುಕೀಳು ಸಂರಚನೆಯಲ್ಲಿ ನೂರಾರು ಜಾತಿಗಳಾಗಿ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಲೆಮಾರುಗಳ ಮೂಲಕ ಮುಂದುವರೆಸಿದವು. ಜಾತಿಪದ್ಧತಿಯ ಧೋರಣೆಗಳು ಧರ್ಮ ಪೋಷಿತವಾಗಿ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದವು. ವೃತ್ತಿ ಮತ್ತು ಕಸುಬು ಆಧಾರಿತ ವಿಭಿನ್ನ ಮೂಲಗಳಿಂದ ಕಟ್ಟಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿ, ನೂರಾರು ಜಾತಿ ಉಪಜಾತಿಗಳು ಧರ್ಮಗಳ ಭೇದತತ್ವದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ, ಪುರಾಣ, ಸಂಕಥನ, ಹಾಗೂ ರೂಢಿ–ಆಚರಣೆಗಳ ಚೌಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಅಸಮಾನತೆಗಳ ಆಕರವಾಗಿ ಬೆಳೆದು ಬಂದವು.

ಬ್ರಿಟಿಷ್ ಆಳ್ವಿಕೆ ಹಾಗೂ ಇಂದಿನ ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲಿ ಈ ಜಾತಿ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ವರೂಪವು ಬೇರೆ ಹಾದಿ ಹಿಡಿದಿದೆ. ಹಲವು ಸಾಮಾಜಿಕ ಶಾಸನಗಳಾದ ಜಾತಿ ಅನರ್ಹತೆಗಳ ನಿರ್ಮೂಲನಾ ಶಾಸನ, ಹಿಂದೂ ವಿಧವಾ ಪುನರ್ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ, ನಾಗರೀಕ ವಿವಾಹ ಕಾಯ್ದೆ, ಬಾಲ್ಯವಿವಾಹ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಾಯ್ದೆ, ಸಂವಿಧಾನದ ಮೂಲಭೂತ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಸಮಾಜ ಸುಧಾರಣಾ ಆಂದೋಲನಗಳು, ಆಂಗ್ಲ ಶಿಕ್ಷಣದ ಪ್ರಸಾರ, ಪಾಶ್ಚಿಮಾತ್ಯ ವಿಚಾರಗಳ ಪ್ರಭಾವ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣದಿಂದ ಕುಸಿಯುತ್ತಿರುವ ಜಾತಿ ಆಧಾರಿತ ವೃತ್ತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆ, ನಗರೀಕರಣ, ಸ್ವತಂತ್ರಾಂದೋಲನ ಇತ್ಯಾದಿ ಅಂಶಗಳು ಇಂದು ಜಾತಿಯನ್ನು ಪ್ರಭಾವಿಸಿವೆಯಾದರೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ನಾಶಪಡಿಸಲಾಗಿಲ್ಲ. ಈ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಪ್ರಸ್ತುತ ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಾನುಕರಣೆ, ಶಿಕ್ಷಣ, ಅಂತರಜಾತಿ ವಿವಾಹ, ಕೈಗಾರಿಕೀಕರಣಗಳ ನಡುವೆ ಮುಳುಗಿ ನಶಿಸುತ್ತಿದೆ ಎನಿಸಿದರೂ, ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆ ಜಾತಿ ಸಂಘಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಸಮಾವೇಶಗಳು, ಮತಮಾನ್ಯಗಳು ಈ ಜಾತಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಗಟ್ಟಿಗೊಳಿಸುತ್ತಿವೆ.

ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ

ಭಾರತಕ್ಕೆ ಆಗಮಿಸಿದ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯರ ಸಾಮಾಜಿಕ–ಆರ್ಥಿಕ, ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ಶಿಕ್ಷಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಮತ್ತು ಅವರ ಚಿಂತನೆಗಳು ನಮ್ಮ ಭಾರತೀಯ ಬದುಕಿನ ಮೇಲೆ ಅಪಾರ ಪ್ರಭಾವಬೀರಿದವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದಿ ಚಿಂತನೆಯು ಪ್ರಮುಖವಾದದ್ದು. ಭಾರತದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಆರ್ಥಿಕ ರಚನೆಯನ್ನು ಹೊಸದೊಂದು ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ನೋಡುವ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಇದು ಒದಗಿಸಿತು. ಆ ಮೂಲಕ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಆರ್ಥಿಕತೆಯ ತಳಹದಿಯಲ್ಲಿ ರೂಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮಾದರಿಯೊಂದು ಉದಯಿಸಿತು. ಅದುವರೆಗೂ ಸಾಮಾಜಿಕತೆಯ ಒಂದು ಭಾಗವಾಗಿ ತೆರೆಮರೆಯಲ್ಲಿ ಇದ್ದ ಆರ್ಥಿಕ ಅಂಶಗಳು ಪ್ರಧಾನ ನೆಲೆಗೆ ಬಂದವು. ಅಷ್ಟೇ ಅಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳೇ ಇತಿಹಾಸದ ಚಾಲಕ ಶಕ್ತಿಗಳಾದ ವರ್ಗಕಲ್ಪನೆಗೆ, ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಆಧಾರವೆನಿಸಿದವು.

ಮಾನವನ ಶ್ರಮವಿಭಜನೆಯು, ಸಮಾಜದ ಉತ್ಪಾದನಾ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪ್ರತಿಬಿಂಬಿಸುತ್ತದೆ. ಉತ್ಪಾದನಾರಹಿತವಾದ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆ ಯಾವ ಸಮಾಜವನ್ನು ನಾವು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಮಾನವನ ಬದುಕನ್ನು ನಿರ್ಧರಿಸುವ ಒಂದು ಪ್ರಮುಖ ಅಂಶವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಇಲ್ಲಿ ಉತ್ಪಾದನೆಯು ಏಕಕಾಲಕ್ಕೆ, ಉತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳು ಹಾಗೂ ಶ್ರಮವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಹೀಗಾದಾಗ ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ರಚನೆಯಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡೂ ಒಬ್ಬನಲ್ಲಿ ಕೇಂದ್ರಿಕೃತವಾಗದೆ, ಉತ್ಪಾದನಾಂಗದ ಒಡೆತನವನ್ನು ಪಾರಂಪರಿಕವಾಗಿ ನಿರ್ದಿಷ್ಟವಾದ ಗುಂಪೊಂದು ತನ್ನದಾಗಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಅದರೊಂದಿಗೆ ಅಂಟಿಕೊಂಡಿರುವ ಶ್ರಮವನ್ನು ತಮ್ಮ ಅನುಕೂಲಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮತ್ತು ನಿರಾಕರಿಸುವ ಉದ್ದಟತನವನ್ನು ನಮ್ಮ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಪೋಷಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿದೆ. ಇದನ್ನೆ ಪರೋಕ್ಷವಾಗಿ ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಊರ್ಜಿತಗೊಳಿಸಿದೆಯಷ್ಟೇ. ಈ ಬಗೆಯ ಉತ್ಪಾದನಾಂಗಗಳ ಏಕಸ್ವಾಮ್ಯದ ಒಡೆತನ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಇನ್ನಿಲ್ಲದಂತೆ ಶ್ರಮವನ್ನು ಶೋಷಣೆಗೆ ಒಳಪಡಿಸುತ್ತಾ ಬಂದಿದ್ದು. ಶ್ರಮದ ಅಧಿಕಮೌಲ್ಯವನ್ನು ತಾನು ಅನುಭವಿಸಿ ಶ್ರಮಿಕರನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಡಲು ಅಗತ್ಯವಾದ ಪ್ರತಿಫಲವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಅವರಿಗೆ ನೀಡುವ ಮೂಲಕ ಅಸಮಾನ ಹಂಚಿಕೆಯೊಂದಿಗೆ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಕ್ರೂರ ವರ್ಗವಿಭಜನೆಗೂ ಇದು ಕಾರಣವಾಗಿದೆ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ವಾದವು ಇಂತಹ ವರ್ಗ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಯನ್ನು ಯೂರೋಪಿನ ಎಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಗಳಿಂದ ಉದಿಸಿದ ಸಿದ್ಧಾಂತವೆಂದು ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ವಿವರಿಸುತ್ತದೆ. ಭಾರತದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಾವು ವರ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಮೂಲದಲ್ಲಿ ಇದನ್ನು ಗುರುತಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಆಧುನಿಕವಾಗಿ ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆಯು ಭಾರತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ವರ್ಣ ಮತ್ತು ವರ್ಣದಿಂದ ಉದಿಸಿದ ಜಾತಿವ್ಯವಸ್ಥೆಯ ಒಳಗೆ ಬೇರುಬಿಟ್ಟಿದೆ. ಅದು ಮುಂದುವರಿದು ಅಂತರ್ ವರ್ಗೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳೆದು ನಿಂತಿದೆ. ಅಂದರೆ ಒಂದೇ ಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಸಬಲತೆ ಹೊಂದಿದ ಮೇಲ್ವರ್ಗವು, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ದುಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಕೆಳವರ್ಗವನ್ನು ಕಾಣತ್ತೇವೆ. ಹಾಗಾಗಿ ವರ್ಗವೂ ಒಂದು ಜಾತಿಯ ಒಳ ಹಾಗೂ ಹೊರ ರಚನೆಗಳೆರಡರಲ್ಲೂ ಹಾಸುಹೊಕ್ಕಾಗಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದಾಗಿದೆ.

ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿರುವವರ ವರ್ಗ ಪ್ರಜ್ಞೆಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗುತ್ತದೆ. ಈ ಹಂತದ ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖವಾಗಿ, ಉನ್ನತವರ್ಗ, ಮಧ್ಯಮವರ್ಗ, ಶ್ರಮಿಕವರ್ಗ ಎಂಬ ಮೂರು ವರ್ಗಗಳಿದ್ದು ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಯಲ್ಲದ ಭಾರತದಂತಹ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕನೆಯ ವರ್ಗ ಅಸ್ತಿತ್ವದಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು 'ರೈತಾಪಿವರ್ಗ' ಎಂದು ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಸಮಾಜವಾದಿಗಳು ಗುರುತಿಸುತ್ತಾರೆ. ಇವರ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ವರ್ತನೆಯು ಕಾರ್ಮಿಕರಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುತ್ತಾರೆ. ಈ ಹಂತದ ವಿಶ್ಲೇಷಣೆಗೆ ಎಸ್ಟೇಟ್ಸ್ ಮಾದರಿಯನ್ನು ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದೆನಿಸುತ್ತದೆ. ದುರ್ಬಲ ರೈತರು ತಮ್ಮ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಬಲಿಷ್ಠವಾದ ಭೂಮಾಲಿಕರುಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ಸೇವೆಯನ್ನು ನೀಡಿ ರಕ್ಷಣೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವ ಅಘೋಷಿತ ಕರಾರು ಮಾಡಿಕೊಂಡಾಗ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಸ್ತರ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೇ ಎಸ್ಟೇಟ್ಸ್‌ಗಳು. ಪಶ್ಚಿಮದ ಜಗತ್ತು ಔದ್ಯಮಿಕ ಯುಗಕ್ಕೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಾಗ, ಈ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕಾಲಬಾಹ್ಯವಾಗಿ ಉದ್ದಿಮೆಗಳ ಮಾಲೀಕರಾದ 'ಬಂಡವಾಳದಾರರು' ಮತ್ತು ಉದ್ದಿಮೆಗಳಲ್ಲಿ ದುಡಿಯುವ 'ಶ್ರಮಿಕರು' ಎಂಬ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ 'ವರ್ಗವ್ಯವಸ್ಥೆ' ವಿಕಾಸಗೊಂಡಿತು. ಭಾರತದಲ್ಲಿರುವ ಜೀತಪದ್ಧತಿಯೂ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಒಂದು ಬಗೆಯ 'ಆಸ್ತಿ' ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಿದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಉಂಟಾದ 'ಆಳುವ

ವರ್ಗ' ಹಾಗೂ 'ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವರು' ಎಂಬ ಎರಡು ಭಿನ್ನ ವರ್ಗಗಳ ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡದ್ದೇ ಆಗಿದೆ.
ಆದರೆ ಇಂದು ಉತ್ಪಾದನಾ ಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ಕ್ರಾಂತಿಕಾರಿ ಬದಲಾವಣೆಯಿಂದ ಎರಡು ವರ್ಗಗಳ ಬದಲು ಹಲವು ವರ್ಗಗಳು ಹುಟ್ಟಿಕೊಂಡಿದ್ದು, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಆಧುನಿಕ ವೃತ್ತಿ ಸಮೂಹವು ತಮ್ಮದೇ ಒಂದೊಂದು ವರ್ಗವನ್ನು ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಸ್ಥಿತಿ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ವರ್ಗ ಕಲ್ಪನೆಯ ಸ್ಪಷ್ಟ ಅರಿವಿಲ್ಲದೆ ವರ್ಗ ವಿನಾಶವು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವಾಗಿದ್ದು. ಇದೇ ಬಗೆಯ ಸಮಸ್ಯೆ ಭಾರತದಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗಿದೆ. ಜಾತಿಯ ಜಾಡಿನಿಂದ ವರ್ಗವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ವಿವರಿಸುವುದು ಭಾರತೀಯ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಅಸಾಧ್ಯದ ಸಂಗತಿಯಾಗಿದೆ. ಸಾಮಾಜಿಕವಾದ ಜಾತಿ ತರತಮಗಳಿಂದಲೇ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಆರ್ಥಿಕ ಅಸಮಾನತೆಗಳುಂಟಾಗಿ ಅಲ್ಪಸಂಖ್ಯಾತ ಸಮುದಾಯವೊಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ನಿಯಂತ್ರಣದಲ್ಲಿ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು ಬಂದಿರುವುದನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಗುರುತಿಸಬಹುದು.

ವರ್ಗ ವ್ಯವಸ್ಥೆ ಕುರಿತ ವ್ಯಾಖ್ಯೆಗಳು

ವರ್ಗವೆಂಬುದು ವಿಭಿನ್ನ ಸಮೂಹಗಳ ಆರ್ಥಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸುವ ಶಬ್ದ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ. ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅದು ಸಮಾಜವನ್ನು ಬದಲಿಸಲು ಸಮರ್ಥವಾಗಿರುವ ಒಂದು ಮೂರ್ತರೂಪದ ಶಕ್ತಿಯಿದ್ದಂತೆ. ಇದನ್ನು ವಿವಿಧ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಹಲವು ಅಂಶಗಳ ಆಧಾರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ,

ಮ್ಯಾಕ್ಸ್ ವೇಬರ್ ಪ್ರಕಾರ "ಒಂದೇ ಬಗೆಯ ಪ್ರಕಟಿತ ಜೀವನಮಟ್ಟವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನರ ಸಮೂಹಗಳೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗಗಳು."

ಮೈಕೈವರ್ ಮತ್ತು ಪೇಜ್ ಪ್ರಕಾರ "ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನಮಾನದಿಂದಾಗಿ ಉಳಿದವುಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದುದೆಂದುಗುರುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಸಮುದಾಯದ ಒಂದು ವಿಭಾಗಕ್ಕೆ ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ" ಎನ್ನಬಹುದು.

ಪಿ.ಗಿಸ್‌ಬರ್ಟ್ ಪ್ರಕಾರ "ಸಮಾಜದ ಇತರ ಸಮೂಹಗಳೊಡನೆ ಶಾಶ್ವತ ಹಾಗೂ ನಿಗದಿತ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳ ಮತ್ತು ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ಸಾಮಾಜಿಕ ಅಂತಸ್ತನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನರ ಸಮೂಹವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ" ಎನ್ನಬಹುದು.

ಆಗಬನ್ ಮತ್ತು ನಿಮ್‌ಕಾಫ್ ಪ್ರಕಾರ "ಯಾವುದೇ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಂದು ನಿಗದಿತ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಜನಸಮೂಹವನ್ನು ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗ" ಎನ್ನಬಹುದು.
ಅಶೋಕ ಮೆಹ್ತರವರ ಪ್ರಕಾರ, "ತ್ತಿಚಿಣ ಸ ಚಿ ಛಿಟಚಿ, ಣಚಿಣಜ? ೦, ಣಚಿಣಜ, ಚಿಛಿಛಿಂಡಿಜುಟರಿ ಣಂ ಣುಜ ಜಥಿಂಂಟಜಟಿಣ ಡಜಿ ಣು ಂಣಟಿಣ ಡಜಿ ತುಜತಿ, ಸ ಣಟಣುಟಚಿಣಜಟಥಿ ರಂತಜಡಿಟಜಜ ಛಿ ಣುಂಜ ಜಟಜಟಜಟಿಣ ಚಿಟಜ ಎಟಿಣಜಡಿಜಣ' ಎಟಿ ,ಂಛಿಜಣಥಿ ಣುಚಿಣ ಚಿಡಿಜ ಜಛಿಂಟಿಂಟುಛಿಚಿಟಟಥಿ ಣುಜ ಟಥಣ ಂಂತಿಜಡಿಜಿಣಟ, ಣುಂಜ ತ್ತಿಂ ಛಿಂಟಣಡಿಂಟ ಣುಜ ಜಛಿಂಟಂಟುಛಿ ಟುಜಿಜ, ಣುಂಜ ಎಟಿ ತ್ತಿಂಜ ಜಿಚಿತಂಣಡಿ ಣುಜ ಂಡಿಂಂಜಡಿಣಥಿ ಡಿಜಟಚಿಣುಂಟ' ಚಿಡಿಜ ಂಡಿಂಚಿಟುದಜಜ ಣುಂಜ ತ್ತಿಂ ,ಣಚಿಟಜ ಣಂ ಛಿಜಟಜಜಿಣ ಛಿ ಣುಜ ಂಡಿಂಚಿಟುದಚಿಣುಂಟ ಂಜ ಣುಜ ಜಿಂಡಿಟಛಿಜಿಣ. ಮ್ಯಜಥಿ ಣಟಣುಟಚಿಣಜಟಥಿ ಜಜಛಿಜಜ ಣುಜ ಛಿುಚಿಡಿಚಿಛಿಣಜಡಿ ಂಜ ಣುಜ ,ಣಚಿಣಜ". "ಮ್ಯಜ ,ಣಚಿಣಜ ಸ ಛಿಂಟಂಟಜಣಜಟಥಿ ಛಿಂಟಜುಣುಂಟಜಜ ಛಿ ಚಿಟಜ ಸ ಚಿಟ ಎಟಣಡಿಣಟಜಟಣ ಂಜ ಣುಜ ಜಂಟುಟಿಚಿಟಣ ಛಿಟಚಿಛಿ"
ಜರ್ಮನಿಯ ಚಿಂತಕ ಕಾರ್ಲ್‌ಮಾರ್ಕ್ಸ್‌ನನ್ನು 'ವರ್ಗ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಜನಕ'ನೆಂದು ಕರೆಯಲಾಗಿದೆ. ವರ್ಗ, ವರ್ಗಸಂಘರ್ಷವು ಈತನ ತತ್ವದ ಕೇಂದ್ರ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗಳಾಗಿವೆ. ಇವನು "ಸಾಮಾಜಿಕ ವರ್ಗವು ಆರ್ಥಿಕ ವಿಷಮತೆಯ ಪ್ರಕಟೀಕರಣವಲ್ಲದೇ ಬೇರೇನೂ ಅಲ್ಲ. ಹಾಗಾಗಿ ಆರ್ಥಿಕ ಉತ್ಪಾದನೆಯ ಸಾಧನಗಳು ಮತ್ತು ಸಂಪತ್ತಿನ ಹಂಚಿಕೆಯ ಮೂಲಕವೇ ವರ್ಗವನ್ನು ಅರ್ಥೈಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುತ್ತಾನೆ."

ಉಪಸಂಹಾರ

ಒಟ್ಟಾರೆ, ಮನುಷ್ಯ ಮನುಷ್ಯರ ನಡುವೆ ಪರಸ್ಪರ ಕಂದಕಗಳ ಹಾಗೆ ಭೇದತ್ವವನ್ನು ರೂಢಿಗೊಳಿಸುವ ಯಾವುದೇ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಾರ್ಕಿಕವಾಗಿ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ದುರಂತದ ವಿಷಯವೆಂದರೆ ಭಾರತೀಯ ಸಾಮಾಜಿಕ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಮೇಲುವರ್ಗದ, ಉಳ್ಳವರ, ಶ್ರೀಮಂತರ, ಧಣಿಗಳ, ಭೂಮಾಲೀಕರ, ಬಂಡವಾಳಶಾಹಿಗಳ, ನೌಕರಶಾಹಿಗಳ, ಅಧಿಕಾರಶಾಹಿಗಳ, ರಾಜಕಾರಣಿಗಳ ಪರವಾದ ಹಿತಾಸಕ್ತಿಗಳು ಮುಂಚೂಣಿಗೆ ಬರುತ್ತವೆ. ಇದಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಾಗಿರುವ ಅಧೀನವರ್ಗ, ಸಮುದಾಯಗಳ ಬದುಕನ್ನು ದುರಂತದೆಡೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ನೆಲೆಗಳು ರಾರಾಜಿಸುತ್ತವೆ. ವರ್ಗ–ವರ್ಗಗಳ ನಡುವೆ ಏರ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಬಿರುಕುಗಳು ಹಾಗೂ ದಿಕ್ಕು ತಪ್ಪಿಸುವ ಸಾಂಸ್ಕೃತಿಕ ರಾಜಕಾರಣಗಳು ಅವ್ವೇ ಢಾಳಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿವೆ. ದುಡಿಯುವ ವರ್ಗ, ಕಾರ್ಮಿಕ ವರ್ಗ, ರೈತಾಪಿ ವರ್ಗಗಳು ದೈನಿಕ ಬದುಕಿನ ಒಪ್ಪೊತ್ತಿನ ರೊಟ್ಟಿಗಾಗಿ ಚಾತಕ ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಕಾಯುತ್ತಿರುವ ಪರಿಸ್ಥಿತಿ ಒಂದೆಡೆಯಾದರೆ; ಐಶಾರಾಮಿ ಹೋಟೆಲ್ಲು, ಬಂಗ್ಲೆ, ರೆಸಾರ್ಟ್‌ಗಳಲ್ಲಿ ಸುಖಭೋಜನವನ್ನು ಮಾಡುವ ವರ್ಗಗಳು ಮತ್ತೊಂದೆಡೆ ರಾರಾಜಿಸುತ್ತವೆ. ಜಾಗತಿಕ ಮುಕ್ತಮಾರುಕಟ್ಟೆಯ ಕ್ರಮಗಳು, ಖಾಸಗೀಕರಣ, ಉದಾರೀಕರಣ ಮುಂತಾದ ನೀತಿನಿರೂಪಣೆಗಳಿಂದಾಗಿ ತೃತೀಯ ಜಗತ್ತಿನ ಬಡರಾಷ್ಟ್ರಗಳ ಸಾಮಾಜಿಕ ಬದುಕು ದಿಕ್ಕೆಟ್ಟು ಹೋಗುತ್ತಿದೆ. ಮೇಲ್ವರ್ಗದ ಉಳ್ಳವರ ಖಜಾನೆಗಳಲ್ಲಿ ಹಣ ಕೊಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೆ ಇನ್ನೊಂದೆಡೆ ದಾರಿದ್ರ್ಯ ತುಂಬಿದ ಬಡವರಿಗೆ ಕನಿಷ್ಠ ನಾಗರಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿ ಕೂಡ ಬದುಕಲಾರದ ದೀನತೆ ಮನೆಮಾಡಿದೆ.
ಹಾಗಾಗಿಯೇ, ಜಾತಿ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ವಿವರಿಸಿದಷ್ಟು ನಿಖರವಾಗಿ ವರ್ಗ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಯಾಕೆಂದರೆ ಸಮಾಜ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವ ವರ್ಗಗಳ ವಿಂಗಡಣೆಯನ್ನು ವರ್ಗಾಧಾರಿತವಾಗಿ ಗಮನಿಸುವುದು ಸಂಕೀರ್ಣವಾಗಿದೆ. ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಮುಚ್ಚಿದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ–ವರ್ಗ ತೆರೆದ ವ್ಯವಸ್ಥೆ. ಜಾತಿ ದೈವೀಕಲ್ಪನೆ ಮತ್ತು ಅದು ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರವಿದೆ. ವರ್ಗ ಮಾನವ ನಿರ್ಮಿತ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ. ಜಾತಿ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾದರೆ ವರ್ಗ ಗಳಿಸಿಕೊಂಡ(ಪಡೆದ) ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಾಗಿದೆ. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂಬಂಧಗಳ ನಿಯಂತ್ರಣ ಕಠಿಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟು ಕಠಿಣವಿರುವುದಿಲ್ಲ. ವೈವಾಹಿಕ ನಿಬಂಧವು ಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವಂತೆ, ವರ್ಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಜಾತಿ ಪ್ರತಿಗಾಮಿಯಾದದ್ದು. ವರ್ಗ

ಪ್ರಗತಿಗಾಮಿಯಾದದ್ದು. ಜಾತಿ ಒಂದು ಸಂಕೀರ್ಣ ವ್ಯವಸ್ಥೆ; ವರ್ಗವು ಸರಳವಾದದ್ದು. ಜಾತಿಯಲ್ಲಿರುವಂತೆ ವ್ಯಕ್ತಿಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿರ್ಬಂಧ ವರ್ಗದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದು ವ್ಯಕ್ತಿವಿಕಸನಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶ ನೀಡುತ್ತದೆ. ಅಲ್ಲದೆ ಕುಲಮೂಲವಾದ ಜಾತಿಯ ಗುರುತುಗಳಿರುವ ಹಾಗೆ ವರ್ಗದ ಗುರುತುಗಳು ಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ ಇರುವವುಗಳಲ್ಲ. ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯೇ ಹಲವು ವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ವಿಭಜನೆಗೊಂಡಿರಬಹುದು. ಬಡವನು ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮ ವರ್ಗದವನಾಗಿ ಇಲ್ಲವೆ ಶ್ರೀಮಂತ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಇದು ತಿರುಗು–ಮುರುಗು ಕೂಡ ಆಗಬಹುದು. ಶ್ರೀಮಂತ ಬಡವನಾಗಬಹುದು. ಆದರೆ ಜಾತಿಯ ಗುರುತುಗಳು ಮಾತ್ರ ಹೀಗೆ ಬದಲಾಗದೆ ಸ್ಥಿರ ರೂಪಗಳಾಗಿರುತ್ತವೆ.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು:

೧. ಅಶೋಕ್ ಮೆಹ್ತಾ, ೧೯೫೫, ಡೆಮಾಕ್ರಟಿಕ್ ಸೋಷಿಯಲಿಸಂ, ಬಾಂಬೆ, ಭಾರತೀಯ ವಿದ್ಯಾಭವನ,
೨. ಭಗವಾನ್ ಕೆ.ಎಸ್.(ಅನು),೧೯೯೦,ಸ್ವಾಮಿ ಧರ್ಮತೀರ್ಥರ ಹಿಂದೂ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಶಾಹಿಯ ಇತಿಹಾಸ, ಮೈಸೂರು, ಮಹಿಮೆ ಪ್ರಕಾಶನ
೩. ಜವರಯ್ಯ.ಮ.ನ.,(ಅನು), ಡಾ.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ವಿರಚಿತ ಬುದ್ಧ–ಮಾರ್ಕ್ಸ್–ಗಾಂಧಿ, ಮೈಸೂರು, ಸಿದ್ಧಾರ್ಥ ಗ್ರಂಥಮಾಲೆ
೪. ಪ್ರಭಾಕರ್.ಎ.ಎಸ್. ಮತ್ತು ಶ್ರೀಪಾದ ಶೆಟ್ಟಿ, ೨೦೧೨, ಲೋಹಿಯಾ: ವರ್ತಮಾನದ ಮುಖಾಮುಖಿ., ಹಂಪಿ, ಪ್ರಸಾರಾಂಗ, ಕನ್ನಡ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ
೫. ರಾಜಶೇಖರಯ್ಯ.ಎ.ಎಂ.(ಸಂ),೧೯೯೮, ಡಾ.ಬಾಬಾ ಸಾಹೇಬ್ ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಬರಹಗಳು ಮತ್ತು ಭಾಷಣಗಳು, ಸಂ.೩ ಮತ್ತು ೭, ಬೆಂಗಳೂರು, ಕನ್ನಡ ಮತ್ತು ಸಂಸ್ಕೃತಿ ನಿರ್ದೇಶನಾಲಯ
೬. ಶಂಕರ್‌ರಾವ್.ಚ.ನ.,೨೦೧೨, ಸಮಾಜಶಾಸ್ತ್ರ ದರ್ಶನ, ಮಂಗಳೂರು, ಜೈ ಭಾರತ್ ಪ್ರಕಾಶನ